

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över promemorian Vissa skollagsfrågor – del 4

(Dnr U2016/05181/GV)

Sammanfattning

Skolinspektionen tillstyrker förslagen om att bestämmelserna om registerkontroll ska göras integritetsvänligare och utökas till att omfatta gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, att bestämmelserna om mottagande av elever i fristående gymnasiesärskolor ska ändras, att undantagsbestämmelserna vid betygssättning ska vara enhetliga för de olika skolformerna på gymnasial nivå och att bestämmelserna om betygsrätt vid undervisning utanför skolväsendet ska justeras.

Skolinspektionen tillstyrker vidare förslagen om att ett godkännande som enskild huvudman och beslut om rätt till bidrag ska återkallas under vissa förutsättningar. Skolinspektionen har dock vissa synpunkter på dessa förslag som redovisas nedan.

2.3 Ett godkännande eller ett beslut om rätt till bidrag ska återkallas om verksamhet inte bedrivs, om den enskilde begär det eller om denne försätts i konkurs eller tvångslikvidation

Skolinspektionen har tidigare uppmärksammat Utbildningsdepartementet på att regleringen kring återkallelse av godkännande som enskild huvudman behöver kompletteras. Skolinspektionen är mycket positiv till förslagen. Nedan framförs några synpunkter som främst rör frågor om ytterligare förtydliganden kring föreslagna bestämmelser.

Godkännanden som inte används

Skolinspektionen kommer att ha god kännedom om vilka utbildningar som helt eller delvis inte startar senast två år efter det första läsår godkännandet avser eftersom huvudmännen ska genomgå etableringskontroll innan utbildningen kan starta. Det är dock svårare för Skolinspektionen att få vetskap

om de utbildningar som i andra fall helt eller delvis inte längre bedrivits sedan två år tillbaka. Enligt den föreslagna bestämmelsen i 26 kap. 13 b § första stycket 2 skollagen ska Skolinspektionen återkalla ett godkännande i dessa fall. En återkallelse förutsätter att Skolinspektionen har information om att en utbildning eller en del av en utbildning inte längre bedrivs men i promemorian tas inte frågan upp hur Skolinspektionen ska få sådan information. Skolinspektionens regelbundna tillsyn garanterar inte att det förhållandet att en huvudman inte bedrivit utbildning under två år uppmärksammas. Här uppstår därför frågan om det bör införas en skyldighet för huvudmannen att underrätta Skolinspektionen när ett godkännande inte använts under två år eller hur Skolinspektionen på annat sätt ska få vetskap om förhållandet. Skolinspektionen ser gärna att denna fråga analyseras i den fortsatta beredningen av förslaget eftersom det annars kan bli svårt för Skolinspektionen att uppfylla skyldigheten att återkalla godkännanden när utbildning inte längre bedrivs.

Enligt den föreslagna bestämmelsen i 26 kap. 13 b § tredje stycket skollagen får Skolinspektionen avstå från att återkalla ett godkännande om det finns särskilda skäl. I promemorian anges att särskilda skäl kan handla om långsiktiga förändringar i elevunderlag som gör att det under längre tid inte finns förutsättningar att driva viss verksamhet. Enligt Skolinspektionen framstår det som oklart vad som menas med *under längre tid* i förhållande till den tid om två år som verksamheten får vara vilande. Här uppkommer därför t.ex. frågor om under hur lång tid Skolinspektionen får avstå från att återkalla ett godkännande på grund av särskilda skäl och när frågan om återkallelse åter ska prövas efter att Skolinspektionen en gång avstått från att återkalla ett godkännande på grund av särskilda skäl. Ytterligare en fråga som uppstår är om det ankommer på Skolinspektionen att på nytt ta upp frågan om återkallelse efter ett beslut om särskilda skäl, eftersom Skolinspektionen som huvudregel ska återkalla ett godkännande som inte utnyttjats under en tid av två år. Det vore bra om dessa frågeställningar kunde tas om hand i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Ett godkännande ska återkallas om den enskilde försätts i konkurs eller i tvångslikvidation

Enligt den föreslagna bestämmelsen i 26 kap. 13 a § skollagen ska ett godkännande som huvudman återkallas om den enskilde har försätts i konkurs eller tvångslikvidation. Ett sådant beslut om återkallelse gäller, enligt förslaget, omedelbart, om inte annat beslutats. I promemorian anges att en återkallelse av ett godkännande inte hindrar en konkursförvaltare eller en likvidator att fortsätta verksamheten och att de, trots avsaknaden av ett godkännande, ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med skolförfattningarna. Enligt Skolinspektionen är inte den verksamhet som bedrivs vidare av konkursförvaltare eller

likvidator, efter att Skolinspektionen återkallat godkännandet, utbildning som omfattas av skollagen. Att den verksamhet som bedrivs inte längre omfattas av skollagen kan få allvarliga konsekvenser för eleverna, bl.a. i fråga om giltigheten av betyg och fullgörandet av skolplikten. I den fortsatta beredningen av förslaget behöver därför konsekvenserna för eleverna att verksamhet bedrivs utan godkännande utredas och belysas.

I vissa situationer, t.ex. med hänsyn till elevers möjlighet att fullfölja sin utbildning och få giltiga betyg, kan det vara lämpligt att konkursförvaltaren eller likvidatorn driver utbildningen vidare i enlighet med skollagen. Enligt 26 kap. 13 a § andra meningen gäller ett beslut om återkallelse omedelbart, om inte annat beslutats. Enligt Skolinspektionens tolkning skulle ett beslut om att återkallelsen inte ska gälla omedelbart kunna göra det möjligt för konkursförvaltaren eller likvidatorn att driva utbildningen vidare i enlighet med skollagen. Det framgår dock inte tydligt av promemorian om möjligheten för konkursförvaltaren eller likvidatorn att driva utbildningen vidare enligt skollagen är beroende av att Skolinspektionen beslutat att återkallelsen inte ska gälla omedelbart. Eftersom det finns skäl som talar för att ett godkännande i vissa fall bör fortsätta att gälla när konkursförvaltaren eller likvidatorn driver verksamheten vidare ser Skolinspektionen gärna att dessa frågor tas om hand i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Godkännanden som meddelats enligt den upphävda skollagen (1985:1100)

Enligt de föreslagna bestämmelserna i 26 kap. 13 a och 13 b §§ skollagen ska Skolinspektionen, under vissa förutsättningar, återkalla ett godkännande som har meddelats *enligt denna lag*, dvs. skollagen (2010:800). Skolinspektionen uppfattar det som att även äldre godkännanden som meddelats enligt den upphävda skollagen (1985:1100) ska kunna återkallas med stöd av de föreslagna bestämmelserna men önskar ett förtydligande i detta avseende. Det finns många godkännanden som har beslutats enligt den upphävda skollagen och som, enligt lagen (2010:801) om införande av skollagen, ska anses som ett godkännande som huvudman enligt 2 kap. 5 § skollagen. Det är enligt Skolinspektionen önskvärt att kunna återkalla även äldre godkännanden på samma grunder som nyare godkännanden som meddelats enligt skollagen.

Godkännanden för internationella skolor

Enligt den föreslagna bestämmelsen i 26 kap. 13 b § skollagen ska Skolinspektionen återkalla ett godkännande av en enskild som huvudman *inom skolväsendet*. Bestämmelsen omfattar därmed inte återkallelse av godkännande som huvudman för en internationell skola eftersom internationella skolor inte

ingår i skolväsendet. Den föreslagna bestämmelsen i 26 kap. 13 a § skollagen gäller dock enligt sin ordalydelse för godkännanden enligt skollagen utan begränsning till skolväsendet. Den omfattar därmed, såvitt Skolinspektionen förstår, även återkallelse av godkännanden för internationella skolor. Det framgår inte varför det görs skillnad mellan de två föreslagna bestämmelserna. Skolinspektionen anser att det finns ett behov av att den föreslagna bestämmelsen i 26 kap. 13 b § skollagen även ska omfatta återkallelse av godkännanden för internationella skolor.

Även en kommun får godkännas som huvudman för en internationell skola på grundskolenivå. Enligt de föreslagna bestämmelserna i 26 kap. 13 a och 13 b §§ skollagen kommer dock Skolinspektionen endast kunna återkalla ett godkännande av en *enskild* som huvudman. Detta innebär att Skolinspektionen inte kommer kunna återkalla ett godkännande av en kommun som är huvudman för en internationell skola när kommunen t.ex. inte startar utbildningen. Det framgår inte av promemorian om detta är avsikten med förslaget och det vore därför bra med ett förtydligande. Enligt Skolinspektionen bör de godkännanden som meddelats av myndigheten kunna återkallas oavsett om huvudmannen är kommunal eller enskild.

Ett beslut om återkallelse av ett godkännande eller av ett beslut om rätt till bidrag ska vara överklagbart

Skolinspektionen instämmer i den bedömning som görs i promemorian att ett beslut om återkallelse på den grunden att huvudmannen inte bedriver verksamhet, har försatts i konkurs eller tvångslikvidation ska vara överklagbart. Följdändringar föreslås med anledning av detta i 28 kap. 2 § första punkten skollagen. Enligt författningskommentaren till ändringen är det beslut av Skolinspektionen enligt 26 kap. 13 a § eller 13 b § första stycket 1 eller 2 skollagen som är överklagbara. Skolinspektionen utgår från att även beslut enligt 26 kap. 13 b § andra stycket skollagen ska vara överklagbara, om det inte gäller återkallelse på den enskildes begäran. Detta framgår dock inte tydligt av den föreslagna lagtexten eller författningskommentaren och Skolinspektionen ser därför gärna ett klargörande.

7. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Skolinspektionen noterar att det i förslaget till lag om ändring i skollagen anges att lagen träder i kraft den 1 juni 2018. I förslagsrutan i avsnitt 7 anges dock att lagförslagen ska träda i kraft den 1 juli 2018.

Skolinspektionen anser att det finns skäl för att de föreslagna bestämmelserna om återkallelse av godkännande som enskild huvudman ska gälla från ett något senare datum, förslagsvis från den 1 oktober 2018. Anledningen till detta är att huvudmän som inte bedrivit utbildning under en tid av två år kan ha för avsikt att starta verksamheten höstterminen 2018. Om de nya bestämmelserna träder i kraft den 1 juni alternativt den 1 juli 2018 ska Skolinspektionen återkalla dessa godkännanden och detta kommer då ske precis inför att huvudmännen planerat att starta utbildningen. I och för sig föreslås att Skolinspektionen får avstå från att återkalla ett godkännande om det finns särskilda skäl. Ett alternativ till att Skolinspektionen ska göra en bedömning av särskilda skäl och fatta beslut i varje enskilt fall är dock att låta bestämmelserna om återkallelse träda i kraft vid ett senare datum.

I promemorian görs bedömningen, förutom i fråga om ändringarna avseende registerkontroll, att det inte behövs några övergångsbestämmelser. Skolinspektionen vill dock framföra följande. Skolinspektionen har vetskap om att det finns ett stort antal beslutade godkännanden av huvudmän som inte använts under två år. Skolinspektionen förutsätter att den nya bestämmelsen i 26 kap. 13 b § skollagen inte endast blir tillämplig avseende återkallelse av godkännanden som beslutas från det att den nya bestämmelsen träder i kraft utan att bestämmelsen även gör det möjligt för Skolinspektionen att återkalla de sedan tidigare beslutade godkännandena. Om den nya bestämmelsen inte omfattar återkallelse av äldre godkännanden bör möjligheten till återkallelse i dessa situationer regleras genom en övergångsbestämmelse. Skolinspektionen ser att det finns ett behov av att kunna återkalla även de äldre godkännandena som inte används eftersom de är många och kan försvåra myndighetens prövning av om en nyetablering kan förväntas få negativa följder.

8.1 Ekonomiska konsekvenser för staten

Förslaget om att ett godkännande som huvudman ska kunna återkallas när utbildning inte bedrivs kan enligt promemorian inte anses få några ekonomiska konsekvenser för Skolinspektionen. Detta motiveras i huvudsak med att det bedöms handla om ett mycket begränsat antal fall av återkallelse. Enligt Skolinspektionen rör det sig dock om ett stort antal fall av återkallelse som kan bli aktuellt på grund av att huvudmannen helt eller delvis inte bedriver den utbildning godkännandet avser. Skolinspektionen har exempelvis uppgifter om

att av de beslut om godkännande som fattades under 2014 har ungefär en tredjedel av utbildningarna fortfarande inte startat. Sammanlagt rör det sig därför om flera hundra godkännanden som helt eller delvis inte används och som Skolinspektionen enligt de nya bestämmelserna ska återkalla. Det kan handla om att en utbildning vid en viss skolenhet inte startat alls eller att en huvudman för en gymnasieskola inte bedriver alla program och inriktningar som godkännandet omfattar. Förslaget medför därmed kostnader för Skolinspektionen.

I ärendets slutliga handläggning har rättschefen Annica Runsten deltagit. Föredragande har varit juristen Johanna Gokall.

Tommy Lagergren
Biträdande generaldirektör